

Vattenfall AB

Staff Function Communications
Public & Regulatory Affairs Sweden
169 92 Stockholm

Infrastrukturdepartementet

Att. Magnus Blümer
i.remissvar@regeringskansliet.se
i.e.remissvar@regeringskansliet.se

Datum:
2020-06-03

Kontakt: Peter Takacs
E-mail: Peter.Takacs@Vattenfall.com

Telefon: 0706-185745

Diarienummer: I2020/00602/E

Remissvar avseende Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförandet av EU-lagstiftning på elmarknadsområdet samt för genomförandet av vissa delar av det omarbetade förnybarhetsdirektivet

Vattenfall AB (Vattenfall) har valt att nyttja möjligheten att lämna synpunkter på rubricerad remiss.

Vattenfall hyser stor respekt för det omfattande arbetet som Energimarknadsinspektionen (Ei) har gjort med att analysera rättsakterna och lämna förslag på ändringar i svensk lagstiftning. Att arbetet även har gjorts under en relativt begränsad tidsperiod gör det än mer aktningsvärt. Flertalet av frågeställningarna innebär dock stora förändringar på den svenska elmarknaden och vår syn är att några av ändringsförslagen skulle behöva utredas ytterligare innan implementering. Vi anser vidare att vissa konsekvensanalyser inte är tillräckliga och att Ei skulle behöva ytterligare tid för detta.

Vattenfall vill belysa vikten av en väl genomförd implementering av "Ren energi för alla européer"-paketet vilket kommer underlätta energiomställningen och utvecklingen av en modern energimarknad i Sverige. Syftet med det fjärde elmarknadsdirektivet är att tydliggöra rollerna på elmarknaden, men även att öka konkurrensen och få fler kunder att bli aktiva. Vi välkomnar detta. Samtidigt ser vi att detaljgraden och kravställningen ibland blir stor, vilket riskerar att leda till motsatt effekt. Förslaget innehåller även delar som är mer långtgående än direktiven, där resultatet blir att marknaden och konkurrensen begränsas samt hindras från att utvecklas till att bli kundvänligare.

Vi vill även betona vikten av att Ei involverar marknadens aktörer i det omfattande föreskriftsarbete som inspektionen står inför. Detaljerna i föreskrifterna kommer att bli avgörande för en lyckad implementering av hela marknadspaketet och branschen, med dess samlade kunskap och erfarenhet, kommer kunna bidra stort i det arbete. Vi ser således fram mot ett fortsatt konstruktivt arbete med Ei rörande dessa frågor.

Generellt om kundbestämmelserna för elanvändare

Vattenfall avråder från att införa samma konsumentskyddande bestämmelser för alla kategorier av elanvändare. Att utvidga tillämpningen att omfatta ekonomiska aktiviteter mot företag, dvs. som inte bara är relaterade till privat konsumtion, strider mot principen att konsumentskydd och konsumenträtt hanteras som en egen disciplin avsedd för privatinköp. Detta gäller som huvudregel inom såväl Sverige som EU och Vattenfall kan inte se något skäl att frångå denna princip. Det här

kommer att skapa onödig komplexitet vid ingående av avtal på företagsmarknaden, och vi anser att det inte är rimligt att, på en konkurrensutsatt marknad, skydda en av parterna i ett avtalsförhållande som bör reglera relationen mellan två jämbördiga parter.

Avsikten med direktivet är, och har hela tiden varit, att säkerställa att det finns ett tillräckligt skydd på elmarknaden för konsumenter och i specifika fall även för mindre företag, vilket tydliggörs i direktivets inledning. Redan vid implementeringen av det tredje elmarknadsdirektivet år 2009 fördes en diskussion om vilka kunder som avsågs när det gällde de konsumentrelaterade bestämmelserna. Vid den tidpunkten valde Sverige att endast implementera bestämmelserna för konsumenter. Värt att notera är att kundbegreppet i det tredje elmarknadsdirektivet inte enbart avsåg alla elanvändare utan även grossister på elmarknaden.

Vattenfall bedömer att kundbestämmelserna i det fjärde elmarknadsdirektivet är i stort desamma som i det tredje elmarknadsdirektivet, förutom att kravet om avisering vid villkorsändringar nu skiljer mellan hushållskunder och övriga kunder. Det är olyckligt om denna skillnad ska ligga till grund för att all övrig konsumentskyddande bestämmelser nu ska avse alla elanvändare. Vattenfall menar att Sverige istället bör bibehålla nuvarande tolkning med utgångspunkt att bestämmelserna generellt endast gäller konsumenter, med undantag för ovan nämnda krav om villkorsändring.

I detta sammanhang bör det även beaktas att småföretag kommer framgent omfattas av en skyddande bestämmelse rörande brytavgift, vilket är positivt. Det är främst denna typ av frågeställning som har utgjort ett problem tidigare, därmed ser vi att det inte finns anledning att utöka övriga konsumentrelaterade bestämmelser till företagskunder.

Generellt om flexibilitet

Vattenfall anser att Elmarknadsdirektivets ambition rörande flexibilitet är goda, men delar av de föreslagna regelverken är väldigt komplexa. Det är exempelvis svårt att förstå hur nya rollen som oberoende aggregatorer ska fungera i praktiken. Då marknaden för aggregatorer fortfarande är i sin linda kan vi inte överblicka konsekvenserna av bestämmelserna för aggregationsavtal. Det är också värt att påtala att det redan finns en marknad för flexibilitet idag på systemnivå och att det stora behovet av utveckling rör framförallt marknader för lokal flexibilitet. Vattenfall anser att just dessa delar behöver utvecklas ytterligare och att mer utredning, i samarbete med branschen, krävs innan implementering.

Det är positivt att direktivet skapar förutsättningar för elnätsföretag att köpa flexibilitet, men incitamenten för nätföretagen är dock än så länge obefintliga. Marknaden för flexibilitet är idag alltför omogen och det krävs därför stöttande initiativ. Vattenfall föreslår därför att incitament i nätregleringen inledningsvis utformas för att ge elnätsföretagen uppsidor, eller åtminstone inga nedsidor, för att stimulera marknaden.

Syftet med nätutvecklingsplaner är bra och behövligt, men mycket kvarstår för att dessa ska bli användbara och fylla syftet. För att marknaden ska få en rimlig förväntan på produktens användningsområde är det lämpligt att även inkludera de tänkta användarna i föreskriftsarbetet. Vidare påtalas initiala utmaningar mot bakgrund av att alternativa lösningar såsom flexibilitetstjänster ännu är under utveckling. Vi anser att det är viktigt att finna en nivå där nyttan med planerna och svarar mot den arbetsinsats som krävs att upprätta dem. Vi delar Eis uppfattning att kravet ska gälla för samtliga elnätsföretag.

Generellt om elnätreglering

Vi välkomnar det utökade systemansvaret som tillkommer i och med nätkoderna och elmarknadsdirektivet för rollen som DSO. För att uppnå ett effektivt samarbete med hög kvalitet föreslår vi att möjligheterna att överlåta vissa åtaganden i systemansvaret till en annan DSO ska tillåtas. Vi anser att Eis förslag till definition av systemansvaret delvis är otydligt och saknar koppling till elmarknadsdirektivet. Vi anser att definitionen av systemansvar bör omformuleras för att ligga i linje med elmarknadsdirektivet.

Avslutningsvis

Vattenfall vill också särskilt påtala att vi tillstyrker Energiföretagen Sveriges remissvar i sin helhet, men med skillnaden att vi inte ser något behov på att skilja kravställning på nätutvecklingsplaner mellan olika elnätsföretag samt att ellagen bör kompletteras med text för överlåtelse av systemansvar. Vi väljer med detta remissvar att förtydliga vissa områden/sakfrågor ytterligare genom ett utökat resonemang och med exempel, se efterföljande bilaga.

Med vänlig hälsning

Vattenfall AB

Cecilia Hellner
Chef Public & Regulatory Affairs Sweden

Vattenfalls fördjupade kommentarer på Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförandet av EUs ren energipaket

Medborgarenergigemenskaper - Förslag till lag (2020:xxx) om energigemenskaper – 2 Kap 1§

Vattenfall stödjer Ei:s förslag till ny lag om medborgarenergigemenskaper (MEG) och vi instämmer framförallt i Ei:s konklusioner angående att MEG inte ska ges rätten att äga elnät.

Ett eventuellt ägande av elnätet skulle innebära, precis som Ei noterar, risken för parallella elnät där även elanvändare har svårt att lämna elnätet och få tillträde till den fria elmarknaden. Det skulle även kunna leda till okontrollerbara submarknader som inte behöver tillämpa åtskillnadsregler och kommer även åsidosätta konkurrensen med den fria elmarknaden.

I detta sammanhang är det viktigt att erinra att EU Kommissionens avsikt med regelverket är att tvinga redan befintliga MEG:ar i Europa tillbaka till den fria elmarknaden, dvs. introducera regelverk i områden som inte följer gällande elmarknadsregler. Sverige har dock aldrig haft liknande lösningar varpå förslaget kan kännas malplacerat just här. I Elmarknadsdirektivets förord, punkt 46, framkommer tydligt att MEG:ar inte får störa konkurrensen på marknaden, de ska följa samma roller och ansvar som övriga aktörer på marknaden, alla kunder ska mätas och avräknas enligt marknadsprinciper, och om el delas så ska det inte påverka kostnader rörande elnät, skatter och avgifter. Dessa kravställningar blir logiska med vetskapen om att förslaget handlar just om att få befintliga MEG:ar tillbaka in i elmarknaden.

Definition av systemansvarig för distributionssystem samt vad som ingår i rollen – Ellagen 1 Kap 5 b §, 3 Kap 1 §

I elmarknadsdirektivet ges möjligheter att utse systemansvariga för distributionssystem:
"Medlemsstaterna ska utse, eller ålägga företag som äger eller är ansvariga för distributionssystem att utse, en eller flera systemansvariga för distributionssystem.."

Ei menar att frågan redan utretts år 2004 och att alla nätföretag ska anses vara DSO:er.

Vi anser att Sverige bör införa en skrivelse i ellagen för att tillåta överlåtelse av systemansvar till annan DSO. Detta är mot bakgrund av de utökade åtaganden som ställs i direktivet och i nätkoderna. De nya kraven innefattar exempelvis upphandling av stöd-och flexibilitetstjänster samt krav på produktionsanslutning och samordning med systemansvarig för överföringssystemet (TSO). Det utökade systemansvaret ställer nya krav på åtagande som många små nätbolag saknar både erfarenheter, kompetens och resurser för. Det finns flera fördelar med att tilldela systemansvar till ett färre antal DSO, i huvudsak regionnåtsägare samt större lokalnåtsägare. Det löser bland annat problemen nedan som skulle uppstå om Eis förslag implementeras. Vidare anser vi att förslaget behöver utredas ytterligare samt omfatta hur kostnadsersättning ska se ut.

1) Ur ett systemperspektiv blir samarbetet mellan DSO och TSO, komplext och otydligt.

Både nätkoder och elmarknadsdirektivet förutsätter att DSO och TSO samarbetar och utbyter information. I Europa ansluter generellt DSO:er direkt till TSO och inte till andra DSO:er. Kedjan för anslutning följer då normalt: *Kund – DSO – TSO*. I Sverige kommer kedjan för anslutning att bli längre och i de extremaste fallen enligt: *Kund – DSO – DSO – DSO – TSO*. Situationen uppstår exempelvis då en kund ansluter till en DSO som är ett vindkraftsbolag med linjekoncession (30 kV). Vindkraftsbolaget ansluter i sin tur till ett lokalnåtsbolag, som också är en DSO, som i sin tur ansluter till regionnät; även dom i rollen som DSO. Regionnät ansluter slutligen till Svenska Kraftnät (SvK) som är en TSO. Hela anslutningskedjan består av tre DSO:er och en TSO. Hur samarbetet ska ske mellan dessa blir därmed komplext och otydligt och det blir viktigt att vi i Sverige kan ha en pragmatisk inställning till detta.

Därtill har Sverige ett speciellt ägarförhållande, i och med vårt mellanliggande regionnät, som kommer att komplicera samarbetet med TSO. Generellt gäller att all samordning som beskrivs i direktivet mellan TSO och DSO i många fall blir otydligt. Det gäller framförallt 130 kV-nätet men till viss del även i det maskade 70 kV-nätet. I praktiken finns det en form av trepartssamverkan mellan stam- region och lokalnäten även om region- och lokalnäten anses vara DSO:er och styrs under samma regelverk.

- 2) Ansvaret för kravställning av nya anslutningar av generatorer (EU 2016/631 RfG), överensstämmelseförfarandet samt driftsmeddelande flyttas från SvK till samtliga nätbolag i Sverige

Det kommer att leda till allvarliga kompetens- och kvalitetsproblem då kunskapen idag främst finns hos SvK och i mindre mån hos de stora regionnätbolagen. Det blir också svårare att garantera likabehandling av producenter då anslutningskoden (RfG) är öppen för tolkning på flera punkter.

För vindkraftsbolaget med linjekoncession (så är ofta fallet i Sverige då det är svårt att uppfylla kraven för IKN) ligger ansvaret för kravställning vid anslutning samt överensstämmelseprocessen ofta på en enskild person. I dessa fall finns ingen oberoende DSO som godkänner anläggningen utan den (enda) anställda får godkänna sitt eget arbete vilket inte är önskvärt.

- 3) Att utnämna uppsamlingsnät för vindkraft till DSO:er kommer att driva mot felaktig typklassning av generatorer. Det leder till högre, omotiverade administrationskostnader för DSO:n samt försämrade teknisk förmåga för TSO:n.

Det är i den juridiska anslutningspunkten mot DSO som typklassningen bestäms. Om ett vindkraftsbolag med 300 MW (3 MW x 100) kan uppfylla kraven för IKN för hela anläggningen ansluter parken till en DSO med den samlade effekten om 300 MW. Den får då klassningen typ D. Om parken skulle nekas IKN och istället tvingas söka linjekoncession för 30 kV ansluter varje enstaka verk till en DSO. Klassningen blir då istället typ B på varje vindkraftsverk trots att parkens samlade effekt är densamma. För regionnätet innebär detta en hantering av 100 anslutningspunkter istället för en som driver administrationskostnader. Det medför även en stor försämrade teknisk förmåga avseende frekvens- och spänningsreglering för TSO:n, vilket äventyrar kraftsystemet på sikt. Om denna definition ska vara kvar leder det sannolikt till att gränsen för typ C sänks i Sverige. Det löser problemet ovan men skapar i sin tur nya problem.

- 4) Nya åtagande för DSO:er via SO-koden (EU 2017/1485) som kräver kunskap kring exempelvis nätmodeller och realtidsmätvärden. Ansvaret flyttas från TSO:n och regionnätet till samtliga nätbolag vilket ställer krav på ny kompetens samt ökar kostnaderna.

Systemansvar

Ei väljer i systemansvarsdefinitionen att införa en ny skrivelse som handlar om "säker eldistribution" samt stryker ordet "lång", som syftar till att nätbolagen idag har ett krav att "på lång sikt uppfylla rimliga krav på överföring av el".

Ellagen 3 Kap 1 §: En systemansvarig för distributionssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för distributionssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och att distributionssystemet därutöver kan uppfylla rimliga krav på säker eldistribution.

Vidare skriver de "bör det i ellagen understrykas att den systemansvarige för distributionssystem har ett ansvar att säkerställa nätets förmåga att, både på kort och lång sikt, uppfylla rimliga krav på eldistribution."

Ei härleder motivet för skrivelsen till ett förarbete till ellagen från 1958 som syftar till krav på dåtidens elnätbolag gällande anslutning och kvalitet. Förutsättningarna för dagens elnätverksamhet har väsentligen ändrats i jämförelse med 50-talet. På den tiden fanns vertikalt integrerade bolag som hade rättigheter att leverera el till kunder inom ett område. Idag har både elhandel och produktion konkurrerats ut och nätbolagens roll handlar om eldistribution. Nätbolagen har redan i gällande lagstiftning krav på både anslutning och kvalitet. Ei saknar även lagstöd för texten i direktivet. Ei föreslår att TSO ska ha ett fortsatt ansvar för att "uppfylla rimliga krav på överföring av el", inte säker överföring av el. Det är alltså bara DSO:er som ska träffas av detta krav menar Ei. Vi ställer oss därför frågande till varför man i sak gör skillnad mellan TSO och DSO i detta avseende?

Vattenfall menar att texten kring "säker eldistribution" saknar relevans och därmed borde ersättas med "distribution av el" samt att ordet "lång" återinförs, i enlighet med direktivtexten, i definitionen:

*"...och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på **distribution av el**".*

Upphandling av flexitjänster - Ellagen 3 Kap §16 c, e f §§ och 5 Kap 12 a-b §§

Vattenfall välkomnar möjligheterna att handla flexibilitetstjänster och anser att det kan vara ett bra verktyg för att öka effektiviteten i det egna nätet. Hur ersättningsmodellen ska se ut för tjänsterna sätts i föreskriftsarbetet och är också beroende på hur övriga delar i intäktsregleringen definieras. Det pågår parallellt med utvecklingen av detta incitament även utveckling av en ny totex reglering. Ei har sökt lagstöd för förändrad intäktsregleringsmodell men har ännu inte delat information om hur modellen ska utformas eller fungera. Vi vill särskilt föra fram att incitamentet bör utvecklas med åtanke på hur den nya regleringsmodellen ska fungera så att signalen blir effektiv och balanserad. Vidare anser vi att incitamenten bör utformas så att det stimulerar användandet av flexibilitet och inte detaljstyr hur användandet ska se ut. Möjligheterna för flexibilitet ser olika ut i landet och styrs utifrån de faktiska förhållandena i det aktuella nätet. Det är även svårt för ett nätföretag att jämföra flexibilitet med nätutbyggnad på lika villkor. Det senare innebär en låg risk för nätföretaget medan det tidigare kan innebära en betydligt högre risk. En flexibilitetstjänst som används istället för nätutbyggnad kan försvinna på kort tid om anläggningen läggs ner eller priset höjs i sådan omfattning att det inte längre är billigare än att bygga nät. Om risk kring den ekonomiska ersättningen föreligger samt risk för att flexibilitetstjänsten upphör eller blir för dyr kommer utvecklingen av kapacitetsmarknader att hämmas. För att stimulera den ännu omogna marknaden för kapacitet föreslår vi att föreskrifterna utformas så att incitamenten för flexibilitet inledningsvis kan ge en bra uppsida, eller åtminstone ingen nedsida. Likt upplägget för medellastfaktorn där nätbolagen slapp nedsidan i första reglerperioden och får incitamentet fullt ut i den andra reglerperioden.

Vidare anser vi även att nätföretagens möjligheter för villkorade avtal för anslutning och överföring ska tydliggöras i ellagen. Villkorade avtal är ett viktigt verktyg för att skapa tariffer som stimulerar till ökad nätflexibilitet och effektivitet i det egna nätet, samtidigt är det viktigt att kundens balansansvariga part får vetskap om avtalet. Som vi också nämner inledningsvis vill vi involveras i föreskriftsarbetet och bidrar gärna med vår erfarenhet och kunskap.

Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad – Ellagen 3 Kap 10 c, 14 a §§; Lag om skatt på energi 11 Kap 7§; Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el 1 f, 9-10 §§

Vattenfall motsätter sig förslag som Ei presenterat rörande egenanvändare av förnybar energi inom byggnad, detta eftersom vi anser att förslaget inte är i harmoni med övriga regelverk på elmarknaden.

Vattenfall anser att Ei:s resonemang under avsnitt 5.15.9 kring tekniska lösningar för delning av energi även är tillämplig inom byggnad och att det skulle vara den enklaste och billigaste lösningen för att dela förnybar energi i flerbostadshus.

I Artikel 21, punkt 4, framgår att *"Medlemsstaterna får göra skillnad mellan enskilda egenanvändare och egenanvändare som agerar gemensamt."* Vidare framkommer i förorden, punkt 68, till Förnybarhetsdirektivet att *"Medlemsstaterna bör därför i regel inte ta ut avgifter för el som egenanvändare av förnybar energi producerar och förbrukar inom samma fastighet. Emellertid bör medlemsstaterna ha rätt att belägga denna el med icke-diskriminerande och proportionella avgifter, om så krävs för att säkerställa elsystemets finansiella hållbarhet..."*. Därmed kan det hävdas att för elsystemets finansiella hållbarhet går att lämna nätavgifterna orörda för de fall egenanvändare agerar gemensamt inom byggnad.

Om egenanvändarna av förnybar energi inom byggnad inte föredrar ovan skildrade lösning så finns som beskrivet i rapporten under 5.39.2 möjligheten för dem att övergå till sk. fastighetsmätning för hela byggnaden. Därmed anser Vattenfall att ingen åtgärd behöver vidtas i Sverige för att möta direktivets krav.

Konsekvenser av Ei:s förslag:

Förslaget på ny mätmetod för byggnad som Ei presentera under avsnitt 5.29.2 innebär en stor administrativ börda och begränsning av tariffer för nätföretaget, men framförallt saknas analys av konsekvenser för marknadsaktörer. En uppenbar brist är att ingen hänsyn verkar tas till när elen faktiskt konsumeras och när den produceras inom byggnaden, förslaget förutsätter att alla lägenheter har samma typ av elavtal vilket är en begränsning och går mot själva förslagets initiativ. För elnätsföretag innebär även förslaget att inverkan av eventuella effekttariffer eller tidsdifferentierade tariffer helt uteblir för denna typ av fastighet.

Ytterligare en brist, eller orättvisa, är att egenproduktionen fördelas procentuellt jämt mellan lägenhetsinnehavarna. Detta gör att en liten förbrukare får mindre del av produktionen än stor förbrukare, även om båda kanske investerat lika mycket i den gemensamma solcellsanläggningen. Enligt Ei:s förslag så kommer lägenhet B med störst förbrukning kunna tillskansa sig halva den totala solcellsproduktionen, medans lägenhet A och C får dela på den andra halvan.

Vidare så är konsekvenserna inte klara vad gäller påverkan på elhandlare och balansansvariga i den mån lägenhetsinnehavarna har elavtal som löper med rörligt pris. Detta eftersom ingen hänsyn verkar tas till tiden då elen faktiskt används.

Mätutrustning: Ett flerfamiljshus har oftast en större anslutning än 63 Ampere vilket gör att den inte är klassificerad för direktmätning (schablonmätning), istället måste fastigheten mätas med en mer avancerad mätare (strömtrafo-mätning). Denna typ av mätare är betydligt dyrare än en direktmätare, både vad gäller inköp, montage och för återkommande underhåll och verifiering av mätnoggrannhet. Vattenfall kan anse det rimligt att fastighetsägare bör stå för denna merkostnad och inte nätkollektivet.

Mätning och avräkning: Ei:s förslag tar utgångspunkt på energiskatt och nätavgift, men hänsyn har glömts för elavtalet. Det som inte framgår i exemplet på sidan 401 i Ei:s rapport är att lägenhetsinnehavare A, B och C kan ha olika typer av elhandelsavtal. Lägenhet A har rörligt abonnemang med medelspot, lägenhet B kanske köper el med timspotpris och lägenhet C kanske har ett låst 3-årigt avtal. Genom att enbart multiplicera respektive lägenhets individuella elanvändning med 0,8 kommer fördelningen att slå mot elhandlare och balansansvariga. Det exv. vara så att lägenhet B med störst förbrukning använder el mest på dagtid då den är som dyrast, men dess elhandlare måste då ge en 20% rabatt. Lägenhet A köper kanske el med timspot-pris då denne nyttjar elen mest på natten då det är som billigast, då producerar solcellerna inget. Men likväl ska denne få sin förbrukning sänkt med 20% vilket drabbar dess elhandlare.

Eftersom fastigheten har produktion ska den timmätas och timavräknas, detta gör att det blir en diskrepans mellan fastighetsabonnemanget och lägenhetsabonnemangen där merparten troligen schablonmätas och -avräknas.

Nätutvecklingsplaner - Ellagen 3 Kap 16f-g§§

Vi ser ett värde i att genom dessa nätutvecklingsplaner kommunicera till omvärlden hur vi ser på framtiden och våra utmaningar samt hur vi avser att hantera dem. Berörda organisationer och

individer ges genom nätutvecklingsplaner förhoppningsvis en bättre och mer samstämd bild av det aktuella läget och hur de påverkas. Marknadsaktörer ges signaler om hur efterfrågan på deras tjänster kan komma att utveckla sig framgent vilket borde främja fungerande marknader för såväl nätbyggande som alternativa lösningar. Vi vill dock framhålla att planer och prognoser är under ständig omarbetning och att de i stor omfattning påverkas av faktorer som vi inte råår över. I ljuset av detta behöver det klargöras i vilken omfattning nätutvecklingsplanerna endast syftar till att informera eller om de även ska anses inkludera åtaganden. Vi tror att det är centralt att mottagarsidan har rätt förväntningar på produkten och blir införstådda med produktens värde. För att skapa rimliga förväntningar bör även representanter från mottagarsidan vara involverade i framtagandet av föreskrifterna.

För att nätutvecklingsplaner ska bidra med nytta i relation till den arbetsinsats som krävs för att upprätta dem ser vi det som nödvändigt att vi och övriga branschaktörer inkluderas i framtagandet av de kommande föreskrifterna för att identifiera lämplig omfattning. Det är viktigt att detaljnivån i nätutvecklingsplanerna landar på en rimlig nivå. Lämplig detaljnivå och omfattning är också synnerligen viktigt för att säkerställa att skyddsklassad information eller detaljer om enskilda kunder inte äventyras.

Trots intensivt arbete med att bygga kompetens inom området genom bl.a. utveckling av marknadsplatser för flexibilitetstjänster så återstår mycket arbete innan det finns en mogen marknad för denna typ av tjänster. Vi noterar därför att det i dagsläget finns uppenbara svårigheter med att utvärdera efterfrågefleksibilitet och andra alternativa lösningar i relation till varandra eller till nätinvesteringar eftersom det ännu saknas etablerade tjänster och vedertagna normkostnader för de alternativa lösningarna. Vi delar Ei:s förslag att nätutvecklingsplaner ska omfatta samtliga nätföretag. Vi anser att det finns fördelar med att kartlägga hela nätet och få en enhetlig bild över systemet.

Bestämmelser om aggregatorer, elleverantörer och elanvändare - Ellagen 9 Kap §§ 1 -7

Vattenfall vill varna för att reglera avtal mellan olika marknadsaktörer – vi anser att det är direkt olämpligt och går mot grundläggande regler för en avreglerad marknad. Vidare vill vi framhålla att även Ei:s paraplyorganisation NordReg har i sin rekommendation "*Nordic Regulatory Framework for Independent Aggregation*" daterad den 28 februari 2020 tydligt avrått från att inför ett sådant avtal mellan marknadsaktörer. Vidare förespråkar NordREG att regelverken för oberoende aggregatorer ska vara tillräckligt harmoniserat i de nordiska länderna för att möjliggöra mer konkurrens men även utvecklad innovation – Ei väljer nu att frånga denna rekommendation med det förslag som läggs fram.

I detta sammanhang vill vi även påtala att Ei inte utrett konsekvenserna av regelförändringarna tillräckligt nyanserat. Förslaget rörande aggregatorer framställs exv. enbart väldigt positivt, men förslaget med oberoende aggregatorer är oerhört komplext och kommer med all sannolikhet att innebära en rad problem för marknaden. Konsekvensen av att tillåtas sälja energi som någon annan äger, och att därefter ersätta ägaren enligt ett reglerat standardiserat avtal som ägaren blivit intvingad till, är en stor marknadspåverkande åtgärd som bör analyseras från flera olika perspektiv.

Vattenfall anser därför att lagtexten som berör oberoende aggregatorer(OA) bör utredas ytterligare, vi ser heller inte att den ursprungliga texten i Elmarknadsdirektivet behöver tolkas som Ei nu föreslår. I en sådan utredning bör det även beaktas hur andra regelverk som nätverkskoden för balanshantering påverkar OA. Det är även av yttersta vikt att systemet inte ska gå att missbruka, exv. att en oberoende aggregator säljer kapacitet från en värmepump samtidigt som kunden går över till direktverkande el. Enligt Artikel 17.4 så får medlemsstaterna kräva att elföretag eller deltagande slutkunder betalar ekonomisk ersättning till andra marknadsaktörer eller till marknadsaktörens balansansvariga parter, om dessa marknadsaktörer eller balansansvariga parter direkt påverkas av aktiveringen av efterfrågefleksibilitet. I detta sammanhang bör det då även beaktas att ev. fränkopplad last kommer att återanslutas vid senare tillfälle, vilket påverkar

marknadsaktörers prognoser och ekonomi. Vidare måste kundens elhandlare kompensera då denne mycket troligt har hedgar volymer baserat på kundens tidigare användningshistorik som nu inte längre gäller.

Vattenfall förordar istället ett betydligt enklare upplägg som borde kunna tolkas vara i linje med direktivet. Förslaget är att den oberoende aggregatören anses enbart agera ombud för sina kunders räkning och tecknar avtal med någon marknadsaktör. Exempelvis kan en sådan OA ha en teknisk lösning/plattform som möjliggör styrning av t.ex. värmepumpar. OA kontaktar kunder med värmepumpar och erbjuder dem sin tjänst vilket inkluderar att kunden ger OA fullmakt att förhandla med marknadsaktörer om kundens flexibilitet. När OA har tillräckligt stort kundunderlag kan denne kontakt en aktör på marknaden med balansansvar som vill köpa en aggregerad volym. En sådan lösning innebär att det inte uppstår någon otydlighet gällande obalanser samt att mätning och validering hanteras genom avtal mellan parterna.

Mikroproduktion - Ellagen 4 Kap 10 §

Vattenfall stödjer ambitionerna i förnybarhetsdirektivet med att göra det enklare för egenproducenter vilket är en viktig del i energiomställningen. Däremot ser vi inte att kravet på enkelhet är detsamma som Ei:s tolkning att en inmatning från en produktionskälla inte behöver kosta något för den enskilde. Exempelvis kan en ändrad anslutning från konsumtion till enbart produktion påverka elnätet stort vilket föranleder nätinvesteringar som då kundkollektivet får bekosta. Vattenfall anser att den tidigare lagstiftningen redan harmoniserade med förnybarhetsdirektivet och att det därmed inte finns behov av förändring. Således bör texten kvarstå att: *"Detta gäller dock bara om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än han har matat in på systemet."*

Balansansvar – Ellagen 8 Kap 4h, 5a §§

Det är inte självklart att en privatperson vill ha ersättning om detta leder till att personen blir momspliktig på grund av denna försäljning ihop med annan försäljning som personen kan bedriva. En bättre lösning är att elhandlaren alltid ska erbjuda kunden ersättning för inmatad el och det sedan är upp till kunden att meddela elhandlaren om avtal ska ingås och personen kan då även meddela sin momsstatus. Om föreslagen lösning ändå bibehålls vill Vattenfall uppmärksamma problemet med att elhandelsföretaget inte kan betala ersättning för produktionen om denne inte vet kundens momsstatus, ansvarsplikten för att meddela detta måste vara hos kunden/producenten.

Avtalet mellan elleverantör och elanvändare – Ellagen 9 Kap §§ 8-10

Som vi nämner inledningsvis anser vi att kundbestämmelserna generellt sett enbart ska gälla konsumenter och i undantagsfall övriga kundgrupper. Vidare anser Vattenfall att de nya bestämmelserna inte bör gälla redan ingångna avtal, utan enbart nya. Om Sverige likväl väljer att göra ändringarna i enlighet med Ei:s förslag kommer det behövas tydliga och rimliga övergångsbestämmelser för redan ingångna avtal för företagskunder.

Vattenfall vill även uppmärksamma att det råder en otydlighet rörande kravställning i 8§ där det framgår att avtal ska innehålla uppgifter om vilka kombinerade tjänster som erbjuds. Här bör det endast vara relevant att inkludera uppgifter som ingår i avtalet, inte vilka ytterligare kombinerade tjänster som elleverantören eventuellt kan erbjuda. Detta blir särskilt relevant om bestämmelserna ska gälla för alla elanvändare, inkl. större företagskunder.

Vi anser även att det i 10§ behöver förtydligas vad som avses med att på begäran tillhanda hålla information om tariffer.

Skyldighet att erbjuda avtal med dynamiska priser – Ellagen 9 Kap 11 § samt 1 Kap 6 a §

Vattenfall anser det vara eftersträvansvärt att minimera kravställning på en fri konkurrensutsatt marknad och framförallt att inte divergera kravställning beroende på aktörens storlek. Därav anser vi det olyckligt, och onödigt, att i 11§ kravställa enbart elhandelsföretag med fler än 200 000

kunder. Detta även för en funktion som idag erbjuds av i stort sett alla elhandlare på marknaden. Det väsentliga bör vara att alla elhandlare som erbjuder dessa avtal omfattas av skyldigheterna i bestämmelsen, oavsett hur många kunder elhandelsföretaget har.

I just detta sammanhang vill vi även påtala att enligt definitionen i 1 Kap 6 a § ska avtal med dynamiskt pris återspegla prisförändringarna på spotmarknaden med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning för marknaden. När den svenska elmarknaden övergår till 15 minuters avräkningsintervall menar Ei att dynamiska prisavtal per automatik ska ha en upplösning på 15 minuter. Dock framgår det inte vad som gäller i det fall avräkningen övergår till 15 minuters tidsintervall men spotmarknaden (day-ahead) inte erbjuder produkter med samma tidsupplösning. I detta sammanhang är det även värt att nämna att avräkning på 15 minuters värden kommer införas redan 2023, medans kraven på "Kategori 1"-elmätare (hushållsmätare) att mäta 15 mintuersvärden är 2025. Ett rimligt krav bör därför vara att det finns produkter på marknaden som erbjuder detta innan elhandlare åläggs att införa 15 minuters prisavtal mot kunder.

Ändrade avtalsvillkor – Ellagen 9 Kap §§ 12-13

Vattenfall vill påpeka att delar av kraven i §§12-13 inte är en del av det nya elmarknadsdirektivet och vi ställer oss därför ytterst frågande till dess införande. Vidare anser vi att lagar och regelverk på en fri marknad i största möjliga mån ska uppmuntra och stimulera till innovation och konkurrens, inte som i detta fall begränsa och likforma produkter och elhandelsföretag på marknaden.

Vi anser bl.a. att Ei:s egna föreslagna krav, 12 § tredje stycket, är onödig och kommer enbart leda till en ökad och fördyrande komplexitet för elhandelsföretagen. Krav att en elanvändare ska ha rätt att välja hur informationen om avtalsändringen kommer även väldigt kostnadsdrivande.

Det nya Elmarknadsdirektivet innehåller en rad nya detaljerade bestämmelser avseende avisering av villkorsändringar och priser samt nya krav på fakturainnehåll. Något som dock inte regleras i direktivet är 13§, dvs. att elanvändare ska underrättas om prishöjningar i efterhand på fakturan. Ei anser dock att bestämmelsen ska kvarstå då den ger elanvändarna ytterligare ett skydd. Vattenfall instämmer att information är viktigt – men när kravlistan på fakturering och fakturainformation redan utgörs av en 2,5-sidig bilaga till direktivet så finns det en risk med överbelastning av information på fakturan. Detta samtidigt som skyddet för konsumenterna i och med de många nya bestämmelserna bör anses kunna vara väl uppfyllt. Att i detta läge behålla en befintlig bestämmelse som inte finns med i direktivet riskerar att över tid skapa ett lapptäcke av bestämmelser som är administrativt utmanande att uppfylla för elhandelsföretag och som förvirrar snarare än underlättar för kunderna.

Byte av elleverantör eller aggregator – Ellagen 9 Kap § 15

Bestämmelsen i 15 § reglerar möjligheten att ta ut brytavgifter om kunden i förtid säger upp sitt elavtal. Som vi kan utläsa av bestämmelsen är rätten att ta ut brytavgifter avgränsad till att endast gälla priskomponenter som är kopplade till den levererade elen, där elhandlaren har rätt att ta ut en avgift som motsvarar den direkta ekonomiska förlusten. Vidare vill vi att det klargörs att alla typer av tidsbestämda avtal som innehåller en prissäkring som inte är 100% av elpriset i detta sammanhang ska betraktas som avtal med fast löptid där priset för uppmätta mängder el innehåller en fast och en rörligt del. I och med att bestämmelsen också gäller för avtal med små företag, där avtalen kan innehålla tilläggstjänster som prissäkras utöver elpriset, exempelvis val av energikälla, bör det vara möjligt att ta ut brytavgifter också för dessa priskomponenter även vid avtal där elleveransen är baserad på ett rörligt pris.

Marknaden för aggregatorer är fortfarande i sin linda och det är svårt att överblicka konsekvenserna av bestämmelserna för aggregationsavtal. Vi vet dock att dessa avtal oftast har en helt annan logik än leveransavtal, med andra mekanismer för såväl prissättning, avtalskonstruktioner och kostnader som kan uppstå vid en förtidauppsägning. Därmed kan det

finnas andra aspekter som ska vägas in för brytavgifter för aggregationsavtal, varför vi ser att detta område bör utredas vidare.

Av bestämmelsen i 15 § tredje stycket framgår det att de detaljerade bestämmelserna om beräkningen av brytavgiften, elleverantörens direkta ekonomiska förlust och avgiftens storlek får meddelas i föreskrifter. Idag regleras huvudprinciperna för brytavgifter genom branschens allmänna avtalsvillkor. Vår rekommendation är att arbetet med att ta fram föreskrifterna sker i samarbete med branschen, för att ta del av de erfarenheter som finns sedan tidigare från arbetet med de allmänna avtalsvillkoren.

Gemensamma bestämmelser för elleverantörer och elnätsföretag – Ellagen 9 Kap § 21

Vattenfall vill påtala att informationskraven i § 21 är i praktiken omöjligt att uppfylla för större företagskunder. I princip all information som enligt paragrafen ska finnas tillgänglig på elleverantörens webbplats är kundunik, och det finns för dessa kunder inga allmängiltiga standardvillkor. Detta är en av konsekvenserna av att införa samma konsumentskyddande bestämmelser för alla elanvändare, Vattenfall anser att just denna bestämmelse enbart ska möta konsument.

I det nya Elmarknadsdirektivet har regler om informationskrav gällande kundens rättigheter och möjlighet till tvistlösning reviderats. I det nya direktivet omfattar bestämmelsen i Bilaga I endast krav om information på fakturan, dock finns ej längre någon bestämmelse kvar om information i reklam. Därmed anser Vattenfall att bestämmelsen i 21 § fjärde stycket kan tas bort i sin helhet.

Fakturerings- och faktureringsinformation – Ellagen 9 Kap § 26

Vattenfall vill uppmärksamma att Ei begränsar möjligheten till flexibla betalningslösningar vilket i praktiken går mot intentionerna med Elmarknadsdirektivet och framförallt Artikel 18. Elmarknadsdirektivets *Bilaga 1 punkt 2a* säger även att *"faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning ska ske minst en gång per år"* – vår tolkning är att det ska ses som ett minimikrav, dvs. tidsperioden för faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning får inte vara längre än ett år. Detta är dock inte samma som att medlemsstaterna då ska begränsa denna period för faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning till kvartal eller månad.. Den kvartalsvisa debiteringen berättigar Ei med att kunder ska undvika att få en hög faktura i slutet av perioden. Vattenfall vill dock påtala att det primärt är säsongvariationer, sommar/vinter, som kunder önskar undvika med en utjämnad betalning – men med kravet på kvartalsvis debitering bortfaller i praktiken kundnyttan av att använda sig av dessa nya möjligheter.

Angivande av elens ursprung – Ellagen 9 Kap § 28

Elmarknadsdirektivet har slopat kravet på information i reklam när det gäller angivande av elens ursprung, men Ei väljer likväl att kvarhålla den tidigare skrivningen i Ellagen. Vattenfall menar att svensk lagstiftning rörande reklam är redan idag omfattande och vi anser inte att Ellagen behöver hantera den frågan, därmed bör ordet reklam tas bort i 28 § första stycket.

Verktyg för att jämföra erbjudanden – Ellagen 9 kap §§ 30-36

Det primära syftet med de nya bestämmelserna rörande jämförelseverktyg är enligt direktivet att säkerställa att hushållskunder och mikroföretag som förbrukar upp till 100 000 kWh/år ska ha tillgång till ett jämförelseverktyg som uppfyller vissa kriterier. För att det inte ska råda någon tvekan om att det är avtal för dessa kundkategorier som avses, bör definitionen i 31 § första punkten tydliggöras och begreppet "elanvändare" ersätts med "hushållskunder och mikroföretag". Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att åtminstone dessa två kundkategorier har tillgång till ett jämförelseverktyg. Vi ser dock inte att det i den svenska lagtexten ska finnas en öppning för att även andra kundkategorier med högre årsförbrukning eventuellt kan omfattas av kraven. Därmed bör man stryka det inledande ordet "åtminstone" i samma punkt.